Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2015–2016

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2723

Vragen van het lid **Jasper van Dijk** (SP) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *TTIP Leaks* (ingezonden 9 mei 2016).

Antwoord van Minister **Ploumen** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 31 mei 2016)

Vraag 1
Deelt u de mening dat Transatlantic Trade & Investment Partnership (TTIP) Leaks de zorgen van miljoenen Europese burgers bevestigt, aangezien uit de gelekte onderhandelingsstukken blijkt dat het Amerikaanse bedrijfsleven vergaande invloed heeft op democratische besluitvorming, Europese standaarden op tal van terreinen onder druk staan en het voorzorgsbeginsel op geen enkele wijze geborgd wordt?[1]

Antwoord 1
Nee, want het Amerikaanse bedrijfsleven heeft geen «vergaande invloed op democratische besluitvorming» in de Europese Unie.

Vraag 2
Hoe verhouden de uitgelekte stukken zich tot mijn twee aangenomen moties, waarin de regering wordt opgeroepen om ervoor te zorgen dat de Europese standaarden niet verlaagd worden?[2]

Antwoord 2
Zoals bekend, is het kabinet van mening dat TTIP niet mag leiden tot verlaging van standaarden.

Vraag 3
Zijn er in de tussentijd aanpassingen geweest in de uitgelekte hoofdstukken? Zo ja, kunt u aangeven op welke terreinen?

[1] http://www.ttip-leaks.org/
[2] http://parlisweb/parlis/document.aspx?id=f1bf5297-7596-4ad7-b412-f0606ec7699a
http://parlisweb/parlis/document.aspx?id=c3675471–8be2–4cf6-bf9a-d7838458ca67

ah-tk-20152016-2723
ISSN 0921 - 7398
’s-Gravenhage 2016

Antwoord 3
Voor volksvertegenwoordigers staat de mogelijkheid open om de meest recente geconsolideerde teksten te lezen in de leesruimte.

Vraag 4
Wat betekent het voor de onderhandelingen dat er momenteel «onverenigbare» («irreconcilable») verschillen bestaan op bepaalde terreinen tussen de EU en VS, zoals op het gebied van voedsel en dierproeven voor cosmetica? Verwacht u dat de onderhandelingspartners eruit gaan komen? Kunt u aangeven welke «rode lijnen» u trekt?[3]

Antwoord 4
Dit betekent dat de onderhandelingen ingewikkeld zijn. Het standpunt van het kabinet voor de inzet en «rode lijnen» voor TTIP is onder meer in de Kamerbrief van 22 april 2014 toegelicht (Kamerstuk 21 501–02 nr. 1372).

Vraag 5
Zijn de regels omtrent voedselveiligheid, wijn, cosmetica, investeringsbescherming en corruptie inderdaad de «hete hangijzers» in TTIP? Kunt u per onderwerp aangeven wat de stand van zaken is in de onderhandelingen?[4]

Antwoord 5
Dit zijn inderdaad belangrijke discussiepunten. De Europese Commissie heeft recent nog een tekst gepubliceerd met de stand van zaken per onderwerp in de onderhandelingen.[5]

Vraag 6
Wat is de stand van zaken in de onderhandelingen als het gaat om investeringsbescherming? Hoe staan de Amerikanen tegenover het voorstel voor een Investment Court System (ICS)?[6]

Antwoord 6
De EU heeft op 12 november 2015 het tekstvoorstel over investeringsbescherming met het *Investment Court System* voorgelegd aan de VS. Tijdens de 12e onderhandelingsronde in februari jl. is voor het eerst over die voorstellen gesproken. Dit betrof een eerste presentatie door de EU, waarbij de VS aangaf de voorstellen te zullen bestuderen. Tijdens de 13e onderhandelingsronde in april zijn de besprekingen voortgezet, zoals te lezen is in het verslag dat op 20 mei jl. is gepubliceerd door de Europese Commissie.[7] De VS hecht net als de EU groot belang aan het verankeren en het bieden van waarborgen van het recht van overheden om in het publieke belang te reguleren. Wat betreft geschillenbeslechting delen de VS en de EU het belang van transparantie en de toegang van derde partijen tot de procesgang. Over de oprichting van het tribunaal van eerste aanleg en het beroepsmechanisme is de VS kritisch.

Vraag 7
Klopt het dat bepaalde milieumaatregelen dreigen te worden geschrapt, omdat het «recht om te reguleren» niet is opgenomen in de hoofdstukken die gelekt zijn? Geldt het recht om te reguleren voor alle hoofdstukken? Op welke wijze wordt het recht om te reguleren in TTIP geborgd, en in welk hoofdstuk is dit terug te vinden?[8]

---

[3] http://www.theguardian.com/business/2016/may/01/leaked-ttip-documents-cast-doubt-on-eu-us-trade-deal?CMP=twt_gu
[4] http://www.rtlnieuws.nl/economie/home/ttip-leaks-5-hete-hangijzers
[5] http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1488
[6] http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/ttip-papiere-ttip-papiere-die-wichtigsten-erkenntnisse-im-ueberblick-1.2976143
[7] http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/may/tradoc_154581.pdf
[8] http://www.greenpeace.nl/2016/Nieuwsberichten/Corporate/Geheime-TTIP-documenten-onthuld/

Antwoord 7
De afspraken die in TTIP worden voorgesteld, zijn geen belemmering voor het nemen van maatregelen ter bescherming van het milieu. Dit is onder meer te zien in het hoofdstuk over samenwerking op gebied van regelgeving. Het voorstel van de EU[9] stelt dat deze samenwerking juist moet bijdragen aan het nemen van maatregelen ter bescherming van publieke belangen, zoals het milieu. Er staat ook expliciet dat de samenwerking niet mag leiden tot het ondermijnen of beperken van dergelijke maatregelen. Dezelfde expliciete bescherming van beleidsruimte staat in meerdere EU-tekstvoorstellen, waaronder die over sanitaire en fytosanitaire maatregelen[10], *good regulatory practices* [11], duurzame ontwikkeling[12], investeringsbescherming[13], diensten[14] en landbouw[15].

Vraag 8
Klopt het dat TTIP geen mogelijkheid biedt tot het terugdringen van de import van CO2-intensieve brandstoffen, zoals teerzandolie?[16] Hoe verhoudt dit zich tot uw eerdere antwoorden over dit onderwerp?[17]

Antwoord 8
Zoals in de eerdere Kamervraagbeantwoording (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2014–2015, nr. 620) is aangegeven, is teerzandolie een product dat legaal ingevoerd kan worden in de EU, zolang het voldoet aan de geldende EU-regelgeving. Dat verandert niet door TTIP.
Verder is in het antwoord op vraag 7 al aangegeven dat TTIP de beleidsruimte moet bevatten voor beide partijen om wetgeving op te stellen of aan te passen wanneer het gaat om klimaat- of milieuwetgeving.

Vraag 9 en 10
Hoe oordeelt u over het feit dat het voorzorgsbeginsel in de gelekte hoofdstukken geen enkele keer wordt genoemd?[18]
Op welke wijze kunt u de volgende uitspraak waarmaken, op basis van gelekte of andere hoofdstukken: «Conform uw Kamermotie (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1336) zet ik mij ervoor in dat de EU in de TTIP-onderhandelingen onverkort vasthoudt aan het voorzorgsprincipe»?[19]

Antwoord 9 en 10
Zoals het kabinet heeft aangegeven in de beantwoording op Kamervragen van het Kamerlid Thieme (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2015–2016, nr. 1970), staat het voorzorgsprincipe niet ter discussie. Dit principe is onderdeel van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie en van de afspraken in de WTO. In het EU-tekstvoorstel voor het hoofdstuk over sanitaire en fytosanitaire maatregelen[20] staat bijvoorbeeld het volgende als doelstelling:
«Facilitate trade between the Parties to the greatest extent possible while preserving each Party's right to protect human, animal or plant life and health in its territory and respecting each Party's regulatory systems, risk assessment, risk management and policy development processes.»

---

9 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154377.pdf – artikel x1 lid 1b en artikel x1 lid 2
10 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153026.pdf – artikel 2
11 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154380.pdf – artikel 1
12 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/november/tradoc_153923.pdf – artikel 3, artikel 10 en artikel 17
13 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/november/tradoc_153955.pdf – artikel 2
14 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/november/tradoc_153955.pdf – artikel 1–1
15 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154371.pdf – artikel x1 lid 3
16 http://www.greenpeace.nl/2016/Nieuwsberichten/Corporate/Geheime-TTIP-documenten-onthuld/
17 https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20142015–620.html
18 http://www.theguardian.com/business/2016/may/01/leaked-ttip-documents-cast-doubt-on-eu-us-trade-deal?CMP=twt_gu
19 https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-21501-02-1372.html
20 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153026.pdf

In het EU-tekstvoorstel voor het hoofdstuk over samenwerking op gebied van regelgeving[21] staat:
«Nothing in this Chapter shall affect the ability of each Party to [...] apply its fundamental principles governing regulatory measures in its jurisdiction, for example in the areas of risk assessment and risk management.»

Vraag 11, 12, 13 en 14
Hoe oordeelt u over de volgende bewering: «Als de EU nieuwe vormen van regulering wil invoeren rond bijvoorbeeld gevaarlijke stoffen, dan zou het de Amerikaanse bedrijven daarover moeten consulteren. Zij zouden daarna op dezelfde manier betrokken moeten worden bij het tot stand komen van de regulering als hun Europese concurrenten»?[22] Kunt u uw antwoord onderbouwen met verwijzingen naar passages uit de gelekte hoofdstukken?
Hoe oordeelt u over de volgende uitspraak van Jorgo Riss, directeur van Greenpeace in de EU: «Before the EU could even pass a regulation, it would have to go through a grueling impact assessment process in which the bloc would have to show interested US parties that no voluntary measures, or less exacting regulatory ones, were possible»?[23]
Zijn de nieuwe artikelen die de VS voorstelt inzake «wetenschap en risico» volgens u te verenigen met uw standpunt over regulatory cooperation?[24] [25]
Kunt u uw antwoord onderbouwen?
Hoe oordeelt u over het feit dat de VS op diverse terreinen aangeeft dat zij eerst het Amerikaanse bedrijfsleven moeten consulteren alvorens een reactie te kunnen geven op de Europese voorstellen?[26]

Antwoord 11, 12, 13 en 14
Samenwerking op het gebied van regelgeving (*regulatory cooperation*) is één van de beoogde onderdelen van TTIP. Deze samenwerking kan veel voordelen opleveren door het tijdig voorkomen van onnodige handelsbelemmeringen. De inzet van de EU is ook online te vinden.[27] Samenwerking is alleen van toepassing als beide partijen daar meerwaarde inzien en moet leiden tot verbetering van nieuwe wet- en regelgeving.
Overigens maakt de EU voor nieuwe wet- en regelgeving nu al gebruik van consultaties met belanghebbenden. Dit staat los van TTIP en is bedoeld om zo effectief mogelijke maatregelen te kunnen nemen ter bescherming van mens, dier, plant en milieu.
Zoals veelvuldig door het kabinet aangegeven, zal samenwerking op het gebied van regelgeving nooit in de plaats kunnen komen van de democratische besluitvormingsprocedures. Dit is onder meer aangegeven in verschillende Algemeen Overleggen, de Kamerbrief met het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken Handel op 7 mei 2015 (Kamerstuk 21 501-02 nr. 1499) en in recente beantwoording van Kamervragen van het lid Klein (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2015–2016, nr. 2568).

Vraag 15
Op welke eisen van Amerikaanse zijde zoals verwoord in de uitgelekte hoofdstukken, zou TTIP volgens u kunnen stranden, uitgaande van de Europese onderhandelingsinzet?

---

[21] http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154377.pdf
[22] http://www.dewereldmorgen.be/artikel/2016/05/02/ttip-documenten-op-de-keien-dit-is-het-einde
[23] http://www.theguardian.com/business/2016/may/01/leaked-ttip-documents-cast-doubt-on-eu-us-trade-deal?CMP=twt_gu
[24] http://www.theguardian.com/business/2016/may/01/leaked-ttip-documents-cast-doubt-on-eu-us-trade-deal?CMP=twt_gu
[25] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2015Z07536&did=2015D19147
[26] NRC Handelsblad (3 mei 2016): «Lek is lastig voor EU»
[27] http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1230#regulatory-cooperation

Antwoord 15
De inzet van het kabinet en van de Europese Commissie, zoals verwoord in het onderhandelingsmandaat[28], is veelvuldig met uw Kamer gedeeld en besproken. De VS is daarvan uiteraard ook op de hoogte. Uiteindelijk moet het akkoord beoordeeld worden als de onderhandelingen zijn afgerond en er een concepttekst ligt.

Vraag 16
Kunt u bevestigen dat de kans op een «TTIP-lite» verwaarloosbaar is?[29]

Antwoord 16
Ja. Nederland, de Europese Commissie en de Amerikaanse overheid delen de mening dat een beperkt akkoord, ook wel TTIP-*lite* genoemd, niet aan de orde is.

Vraag 17
Kunt u inzicht geven in de samenstelling van de adviesgroepen waarmee de Europese Commissie spreekt in de context van TTIP?[30]

Antwoord 17
De Europese Commissie publiceert alle informatie over de TTIP-adviesgroep op haar website.[31] Hier staan onder meer de agenda's en verslagen van de bijeenkomsten, inclusief een lijst met leden van de adviesgroep. Het meest recente verslag is van 4 mei 2016.[32]

Vraag 18
Kunt u aangeven in hoeverre regels met betrekking tot de financiële sector nog onderdeel uitmaken van de onderhandelingen over TTIP?

Antwoord 18
Financiële dienstverlening is onderdeel van de onderhandelingen. De Europese Commissie heeft hier eerder al een toelichting op gegeven.[33] In het EU-voorstel voor diensten is ook een apart onderdeel over financiële dienstverlening opgenomen.[34]

Vraag 19
Bent u bereid de onderhandelingen over TTIP te staken zolang er geen uitgebreid publiek debat heeft plaatsgevonden over TTIP?

Antwoord 19
Het eerste debat met de volksvertegenwoordiging over TTIP dateert van 16 april 2013. Sindsdien is het debat over TTIP ook buiten het parlement in toenemende mate gevoerd. Het kabinet vindt dit een positieve ontwikkeling en zet zich actief in om dit debat te bevorderen, zoals ook aangegeven in de Kamerbrief van 8 juni 2015 over de dialoog met de samenleving (Kamerstuk 21501–02 nr. 1507).

Vraag 20
Steunt u het voorstel om een referendum over TTIP te houden?

Antwoord 20
Het is niet aan het kabinet om te besluiten of zich uit te spreken over een mogelijk referendum.

---

28 https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ttip-handelsovereenkomst-tussen-europese-unie-en-de-verenigde-staten/documenten/publicaties/2016/03/08/het-mandaat-voor-de-onderhandelingen-over-ttip
29 http://www.politico.com/tipsheets/morning-trade/2016/05/meet-the-new-currency-report-whats-happening-this-week-greenpeace-leaks-ttip-documents-214061
30 NRC Handelsblad (3 mei 2016): «Lek is lastig voor EU»
31 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154394.pdf
32 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/march/tradoc_154394.pdf
33 http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1018
34 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153669.pdf

Vraag 21
Deelt u de mening dat de besloten leeskamers voor parlementariërs potsierlijk zijn geworden sinds TTIP Leaks? Bent u bereid hier een eind aan te maken?

Antwoord 21
De leesruimtes zijn een geschikte manier om, gegeven de balans tussen de vertrouwelijkheid van de onderhandelingen en de democratische controle, de leden van de Eerste en Tweede Kamer toegang te geven tot de geconsolideerde teksten. Het kabinet heeft hiervoor lang gepleit bij de Europese Commissie en bij de VS.

Vraag 22
Als de publiciteit rond TTIP Leaks een «storm in een glas water» zou zijn, bent u dan bereid om alle stukken over TTIP openbaar te maken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 22
Iedere vorm van onderhandeling, of dit nu handelsakkoorden betreft of cao-onderhandelingen, gaat gepaard met enige mate van vertrouwelijkheid gedurende het proces. TTIP is daarin niet anders. Openbaarmaking schaadt de onderhandelingspositie van de EU en daarmee ook de belangen van Nederland.

Vraag 23
Deelt u de mening van de Franse president Hollande, dat TTIP in deze fase onaanvaardbaar is? Zo nee, waarom niet?[35]

Antwoord 23
Op dit moment is er nog geen akkoord dat het Nederlandse kabinet kan beoordelen.

Vraag 24
Deelt u de mening dat ingrijpende handelsverdragen zoals TTIP en CETA[36] altijd «gemengde verdragen» moeten zijn, zodat ook de nationale parlementen hun goedkeuring moeten geven? Zo ja, bent u bereid de onderhandelingen te blokkeren indien TTIP en CETA geen gemengde verdragen zouden zijn?

Antwoord 24
Het kabinet is van mening dat handelsverdragen zoals CETA en TTIP onder de gedeelde competentie van de EU en van de lidstaten vallen en als zodanig gemengde verdragen zijn. Het heeft geen zin om de onderhandelingen te blokkeren, omdat deze kwestie pas ter tafel komt zodra de onderhandelingen afgerond zijn en de goedkeuringsprocedure gestart wordt. In het geval van CETA zal deze procedure beginnen zodra de Commissie met een voorstel voor ondertekening en voorlopige toepassing van het akkoord komt.

[35] http://www.theguardian.com/business/2016/may/03/doubts-rise-over-ttip-as-france-threatens-to-block-eu-us-deal
[36] Comprehensive Economic and Trade Agreement